

ad - lat. pre **ad** - lat. predpona s významom k, pri
dpona s významom k, pri

A.D. - *Anno Domini*; skratka v nápise pred rímskymi číslicami; používaná od *stredoveku* pri datovaní
umeleckých diel

Adad - *mezopotámsky, sumersko-akkadský boh*; v *klinovom písme* znamená – „búrka“; aramejsky *Hahad*

Jordan: akkadský boh, od ktorého je odvodený západosemitský (sýrsko-fenický) *Hadad*

-boh prírodných živlov, jeho otcom je *Anu*, boh neba; Adad je láskavý darca úrody, ale aj krutý
boh búrky; zasväteným zvieraťom *býk*, z čísiel šesťka (pozri *symboly číselné: 6*); zobrazovaný v
ľudskej podobe s rohatou čelenkou na hlave, nariasenou sukňou alebo v rúchu s astrálnymi
symbolmi; v ruke drží zväzok bleskov, sekeru alebo zakrivený meč zdobený hlavou *leoparda*;
jeho symbolom kľukatý *blesk*, často pripevnený na kliešťach; pozri *bohovia búrky; astrologické
symboly*

Beliana: *babylonský a asýrsky* boh búrky a *dažďa* (pozri *mezopotámski bohovia, asýrski bohovia*);
v južnej Mezopotámii považovaný za negatívne božstvo zapríčiňujúce *búrky*, krupobitie, záplavy;
v severnej Mezopotámii, v oblasti závlahového poľnohospodárstva, uctievaný ako božstvo
plodnosti; zobrazovaný na chrbte *býka*; jeho atribútom bol blesk

pozri *bohovia plodnosti, bohovia vodní, morskí, riečni, dažďa, rosy*

ad-Dajjal/al-Masih ad-Dajjal - Dadždžal

Adalbert - z nem. adal + beraht – „vznešený, urodzený, ušľachtilý, slávny“; mužské krstné
meno staronemeckého pôvodu; jeho slovanským ekvivalentom je *Vojtech*

Adam/Adam a Eva - gréc. Ἀδάμ/Adám < hebr. adam – „človek“ < adamah - „hlina, zem“; v slove adamah je
obsiahnutý babylonský jazykový koreň damu – „krv“; pozri *farba červená*

Výkladový slovník bibl. mien: pre celú skupinu slov s koreňom אדם /adam je dôležitá súvislosť
s výrazmi אד – „krv“; אדום – „červený“; אדם – „človek (z červenej hlíny)“; אדמה „červená
(tehliarska) hlina; potom pôda obecné“

Nový bibl. slovník: Adam je vlastné meno, ktoré má tiež vedľajší význam „ľudstvo“; keď sa
v texte objaví s určitým členom ha (ha 'adam) malo by sa prekladať ako meno obecné a nie
vlastné; slovo adm vo význame „ľudstvo“ sa objavuje už v *ugaritčine*; cez všetky pokusy určiť
etymológiu mena Adam nedošlo k zhode a vzhľadom na to, že pôvodným jazykom ľudstva nebola
hebrejčina, sú všetky teórie čisto akademické

-Adam – hebr. אדם – „človek“; arab. آدم – „muž/muži“ a *Eva* – hebr. חוה / Chava – „bdejúci
život“; podľa *Genezis* prví ľudia na zemi; podobný príbeh má *manichejskú* tradíciu a obohatený
o ďalšie prvky nachádza sa aj v *Koránu*

Nový bibl. slovník: hodne s diskutovalo o pôvodu myšlienky porovnávania Adama a Krista;
niektorí pátrali v mytológii Blízkeho východu, iní (mladšie teórie) o *gnostických* úvahách o prvom
človeku; bezprostredný zdroj treba hľadať skôr v *judaiizme* a učení Ježiša o tom, že konečne príde
Boží „človek“ či „*Syn človeka*“; z týchto materiálov *apoštol Pavol* a kresťanská tradícia vytvorili
typológiu Adama a Krista

-Adam bol stvorený *Jahvem* z *hlíny* (pozri *mandragora*; porovnaj grécku *Pandoru* vymodelovanú
Héfaistom, polynézskeho *Tana*, stvorenie ľudí *Prométheom* z hlíny zmáčanej slzami, zrodenie
prvého človeka *Pelasga* zo zeme *Arkádie*, egyptského *Ptaha*); spolu s *Evou* sa stali prarodičmi
ľudstva; sú zobrazovaní nahí (pozri *nahota*) s *figovým* listom alebo zväzkom listia zakrývajúcim
lono; *Eva* stojí po *ľavici* Adama pod *stromom poznania*; v stredovekých *bestiároch* Adam
prirovnávaný k *orlovi* (spočiatku sa Adam vznášal tak ako orol v nebeských výškach, zbadal
zakázané ovocie a to ho zvedlo na zem a stratil akékoľvek duchovné osvietenie); atribúty *jablko*,
had, *strom*, *snop obilných klasov* (ťažká práca), *baranček* (Kristova obeť za ich prvotný hriech); v
koreni Jesse niekedy Adam považovaný za prapredka Krista (podľa legendy Adam pochovaný na
vrchu *Golgote*, kde bol neskoršie ukrižovaný Kristus > zobrazovanie lebky Adama u päty kríža

pozri *Ankom, havran (Biedermann), Lift a Lifthrasir, motýľ, Oplakávanie (Hall), rak*

-vo výtvarnom umení sú tri hlavné námety:

1. *stvorenie človeka/stvorenie Adama a Evy*; stvorenie prarodičov, ich pokušenie u *stromu poznania* a vyhnanie z *raja*; stvorenie Adama zobrazované samostatne: vymodelovanie z hliny, oživenie božským dychom, stvorenie ženy z rebra vybraného z Adamovho boku (námet rozšírený osobitne v 9.st.; pozri *Eva*); stvorenie Evy je častejší námet ako stvorenie Adama; je *typologicky* spájaný s predstavou *cirkvi* zrodenej z otvorenej rany v *Kristovom* boku; pozri *Ukrižovanie*: Rana a kalich (Hall)

2. *prvotný hriech*; pokušenie Adama a Evy; prarodičia pri *strome poznania* a *zakázaného ovocia* (podľa *biblistickej kritiky* obrazový typ prevzatý kresťanstvom zo staršieho orientálneho zobrazenia posvätného *stromu života* chráneného dvoma bytosťami)

3. *vyhnanie z raja*; *archanjel Michael* s planúcim mečom v ruke vyháňa Adama a Evu; motív hriechu prarodičov objasňoval zmysel príchodu Krista a jeho vykupiteľskej smrti (pozri *smrt*); ranokresťanské umenie zriedkavo zobrazovalo prarodičov jednotlivo; od 13.st. zobrazovaní spoločne v širšom spoločenstve patriarchov *Starého zákona*, neskoršie dvojica samostatne > zriedkavá príležitosť kresťanského stredoveku zobraziť nahé ľudské telo > na prelome *gotiky* a *renesancie* motív slúžil aj ako *anatomická* a *perspektívna* štúdia (A. Dürer); pozri *Ábel*, *Kain*, *Sét*, *Kaaba*, *symboly číselné 4*; *Lilith*, *Zostúpenie do pekiel*; porovnaj *Adapa*

4. ďalšie, menej časté, námety: Adam a Eva po páde, *manželstvo Adama a Evy*, Adam pomenováva zvieratá, Prvý zákaz

Beliana: podľa judaistických a kresťanských názorov boli *Adam* a *Eva* prvý ľudský pár, prarodičia ľudského pokolenia; prvého človeka, Adama, stvoril Boh z prachu zeme, neskôr Evu (podľa kresťanského prekladu z Adamovho rebra, podľa židovskej tradície z jeho boku); žili v rajskej záhrade (*Eden*), kde Eva podľašla zvodu Pokušiteľa vteleného do podoby *hada*; porušila zákaz jesť zo *stromu poznania* dobra a zla a ponúkla aj Adamovi; tým sa prarodičia dopustili *prvotného hriechu* a zbavení nevinnosti (v duchovnom zmysle); boli potrestaní vyhnaním z *raja*, aby s námahou žili z plodov zeme; Adamov trest spočíval v namáhavom obrábaní pôdy, Evin trest v bolestivom pôrode; Eva bola matka Kaina, Ábela a Seta; *Nový zákon* nazýva Krista druhým Adamom; aj niektorí stredovekí autori považovali Krista za druhého Adama a *Máriu* za druhú Evu; v *islame* (podľa *Koránu*) prvý človek Adam v rajskej záhrade podľahol našepkávaniu *diabla* a okúsil z plodov stromu nesmrteľnosti; Eva nie v tejto súvislosti spomínaná, ani nie je v Koráne výslovne menovaná; je považovaná za pramatku ľudstva; vo výtvarnom umení boli Adam a Eva námetom od neskorkej antiky a raného kresťanstva a jednými z mála nahých postáv stredovekého umenia zobrazovanými takmer všetkými umeleckými druhmi; najčastejšie témy: stvorenie Adama a Evy, prvotný hriech (s hadom podávajúcim Eve jablko zo stromu poznania, vyhnanie z raja; v iných súvislostiach zobrazovaní v *apokalypse*, v scénach ukrižovania Krista je pri kríži často Adamova lebka (podľa starokresťanskej legendy bol Adam pochovaný tam, kde neskôr stál Kristov kríž; najznámejšie diela: nástenná maľba z 3.st. v rímskych *katakombách* sv. Petra a Marcellina, ďalej mozaika v chráme sv. Marka (S. Marco) v Benátkach (12.st.), freska v *dóme* v Arezze od Pietra della Francesca (1466) fresky v kaplnke Brancacciovcov vo Florencii od Masaccia (15.st.), freska od Michelangela v *Sixtínskej kaplnke* (1535); na Slovensku tiež obľúbená téma ľudového výtvarného umenia

Hall v súvislosti s heslom *Ukrižovanie* (Krista): motív s *lebku* a *hadom* sa usiluje zdôrazniť spojitosť medzi postavou Adama, *prvotným hriechom* a vykupiteľským činom Ježiša; táto snaha mala mimoriadny význam v kresťanskej náuke; lebka u päty kríža sa v motívoch Ukrižovania prvý raz objavuje v 9.st. a od tých čias sa k nej kresťanské umenie stále vracia a obohacuje ho o ďalšie symbolické významy; často sa na nej objavuje krv kvapkajúca z Kristovho tela a v protireformačnom umení "zmýva prvotný hriech"; v tom istom období začne byť lebka zobrazovaná obrátená ako kalich, do ktorého zachytáva krv a môže byť chápaná ako ďalšia pripomienka *eucharistie*; *had* s jablkom v papuli v blízkosti lebky je ďalšou narážkou na prvotný hriech; pozri *Stvorenie človeka*, *Adamov hrob*, *Adam Kadmon*, *Pád Adama a Evy*, *Vyhnanie z raja*, *strom poznania dobrého a zlého*

-v súvislosti s heslom *Šét*: podľa pseudoepigrafu Testament Adama (4.st.) krátko predtým, než zomrel, *Adam* zoznámil Seta s učením *Kabaly*; starý muž mal strach zo smrti, preto požiadal

svojho syna, aby sa vrátil do *rajskej záhrady* a vzal z neho plod *stromu života*, ktorý dával nesmrteľnosť; Šét počúvol, ale vo dverách sa stretol s *archanjelom Michaelom* a povedal mu účel svojej cesty; anjel mu dovolil vstúpiť; keď dorazil k stromu života, vzal tri plody a vrátil sa do svojho domu, kde ho informovali, že jeho otec práve zomrel; Šét okamžite vykopal hrob, vložil plody z Edenu do úst Adama a pochoval ho; po nejakej dobe na mieste vyrástli tri stromy, ktoré nerezali, až kým z nich neurobili tri križe, ktoré sa objavujú v Umučení Ježiša (pozri *Golgota*, *Kalvária*)

http://it.wikipedia.org/wiki/Adam_Qadmon#Adam_Qadmon.2C_1.27uomo_primordiale

[http://fr.wikipedia.org/wiki/Chute_\(Bible\)](http://fr.wikipedia.org/wiki/Chute_(Bible))

http://www.google.sk/imgres?imgurl=http://www.culture.gouv.fr/Wave/image/memoire/0193/ivr73_91650602xa_p.jpg&imgrefurl=http://www.culture.gouv.fr/public/mistral/palissy_fr?ACTION%3DCHERCHER%26FIELD_98%3DLOCA%26VALUE_98%3D%2520Cazaux-Fr%25E9chet-An%25E9ran-Camors%26DOM%3DTous%26REL_SPECIFIC%3D3&h=484&w=420&sz=52&tbnid=u4SSGQuWSPRr_M:&tbnh=91&tbnw=79&prev=/search%3Fq%3D%26tbm%3Disch%26tbo%3Du&zoo m=1&q=&usg=__Q6FA6x7YGxPYKxyoW7F3BQghjk=&docid=cL0spFhcBTEAdM&sa=X&ei=2uW2Ub2zJMeF4ATm8oHIAw&ved=0CIIBEPUBMBE&dur=752

http://en.wikipedia.org/wiki/Sequential_art

https://www.google.sk/search?q=Dor%C3%A9:+the+formation+of+Eve&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&imgil=D1-sLBf2mCAtpM%253A%253BOU3GOVPPpKcJZM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fpote ctacow.typepad.com%25252Fphotos%25252Fthe_biblical_illustration%25252Fillustrated_bible_002.html&source=iu&pf=m&fir=D1-sLBf2mCAtpM%253A%252COU3GOVPPpKcJZM%252C_&usg=__V0iF0Ra9MIeP6FUNK-M9RarTptU%3D&ved=0CEUQyjc&ei=bYOWVJDsDsG5ygOoq4KoCg#facrc=&imgdii=&imgrc=eZD-GvpczeOxNM%253A%3BNDHTIeJher9-zM%3Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommons%252F%252Fe2%252FFormation_of_Eve.png%3Bhttp%253A%252F%252Fcommons.wikimedia.org%252Fwiki%252FFile%253AFormation_of_Eve.png%3B971%3B1210

http://en.wikipedia.org/wiki/Sequential_art

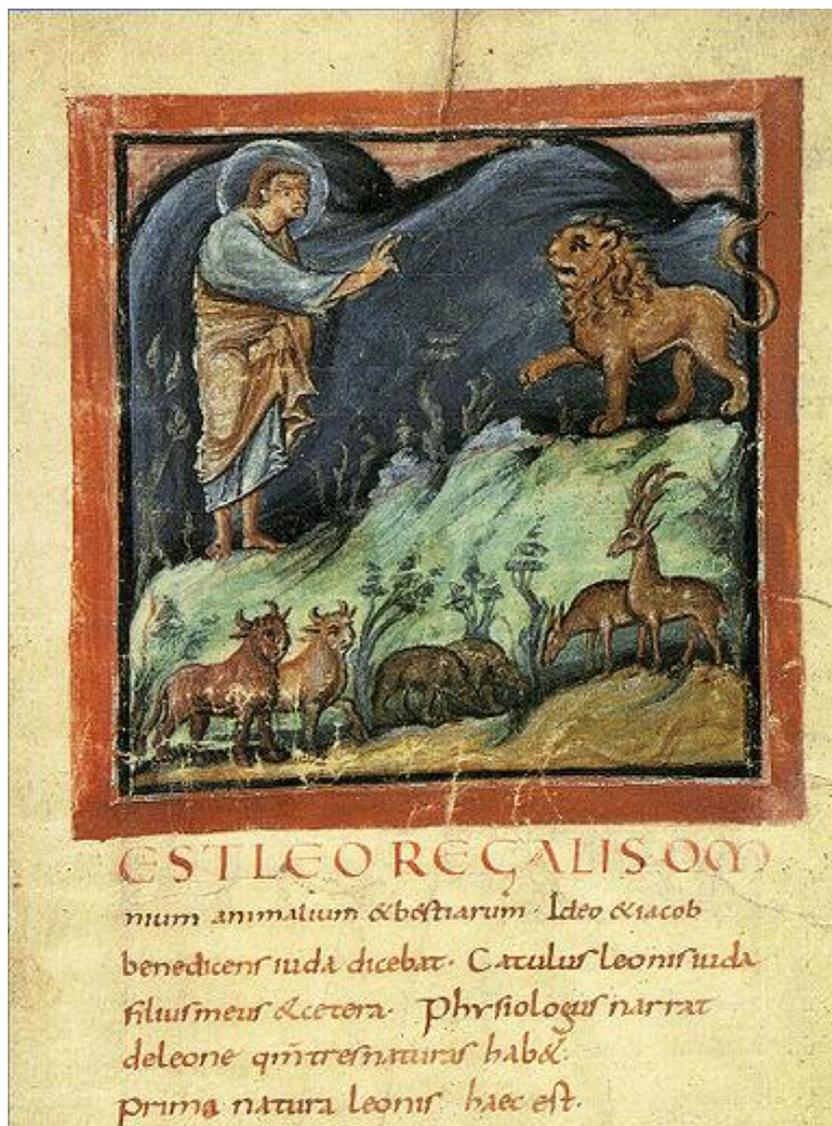
https://www.google.sk/search?q=Dor%C3%A9:+the+formation+of+Eve&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&imgil=D1-sLBf2mCAtpM%253A%253BOU3GOVPPpKcJZM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fpote ctacow.typepad.com%25252Fphotos%25252Fthe_biblical_illustration%25252Fillustrated_bible_002.html&source=iu&pf=m&fir=D1-sLBf2mCAtpM%253A%252COU3GOVPPpKcJZM%252C_&usg=__V0iF0Ra9MIeP6FUNK-M9RarTptU%3D&ved=0CEUQyjc&ei=bYOWVJDsDsG5ygOoq4KoCg#facrc=&imgdii=&imgrc=eZD-GvpczeOxNM%253A%3BNDHTIeJher9-zM%3Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommons%252F%252Fe2%252FFormation_of_Eve.png%3Bhttp%253A%252F%252Fcommons.wikimedia.org%252Fwiki%252FFile%253AFormation_of_Eve.png%3B971%3B1210

http://en.wikipedia.org/wiki/Sequential_art

http://en.wikipedia.org/wiki/John_Baptist_Medina
<http://www.tali-virtualmidrash.org.il/SearchResultsEng.aspx?ts=4>

Adam pomenováva zvieratá (stredoveký rukopis)

Adam pomenováva zvieratá (Bern Physiologus, 9.st.)

Neznámy majster: Adam a Eva. Kain a Ábel (reliéf bronzových dverí, Basilica di San Zeno maggiore, Verona, 12.st.)

Anonym: Adam a Eva po páde (detail, iluminácia z Holkham biblie, 1320-1330)

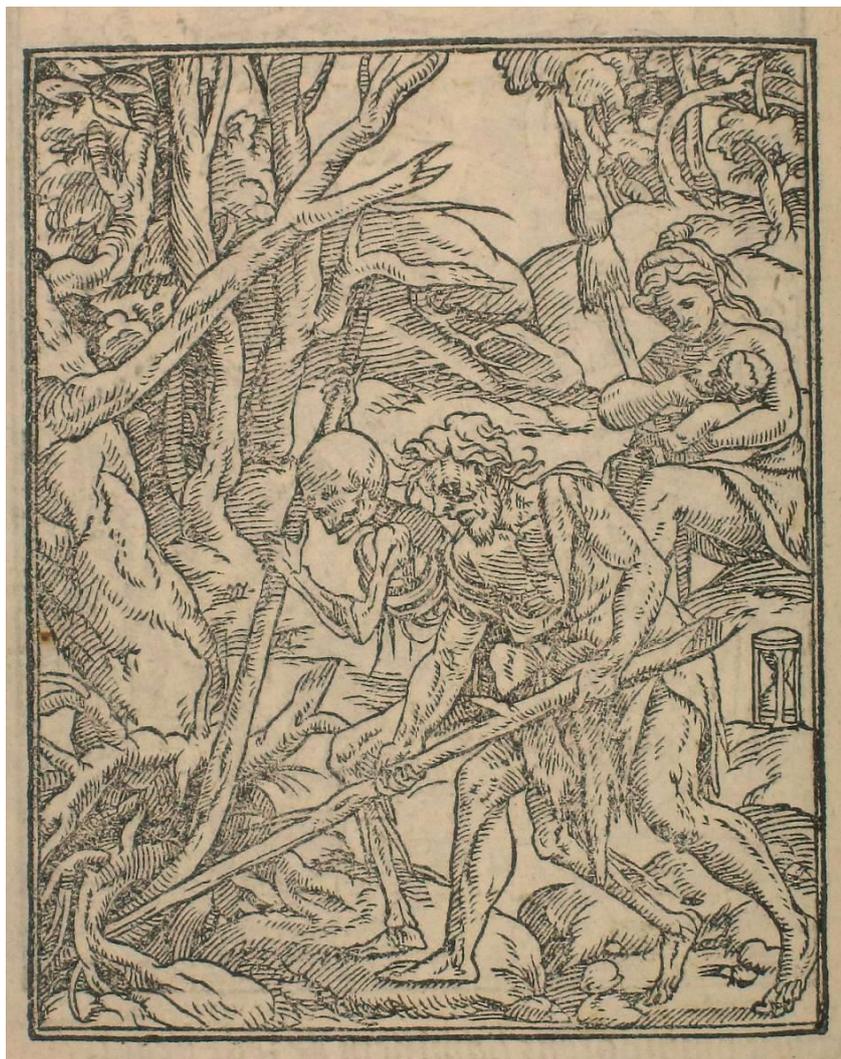

Vyhnanie Adama a Evy z rajskej záhrady. Adam a Eva po páde (iluminácia z Psaltéria svätého Eudovíta, 1253-1270)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Adam a Eva po páde (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

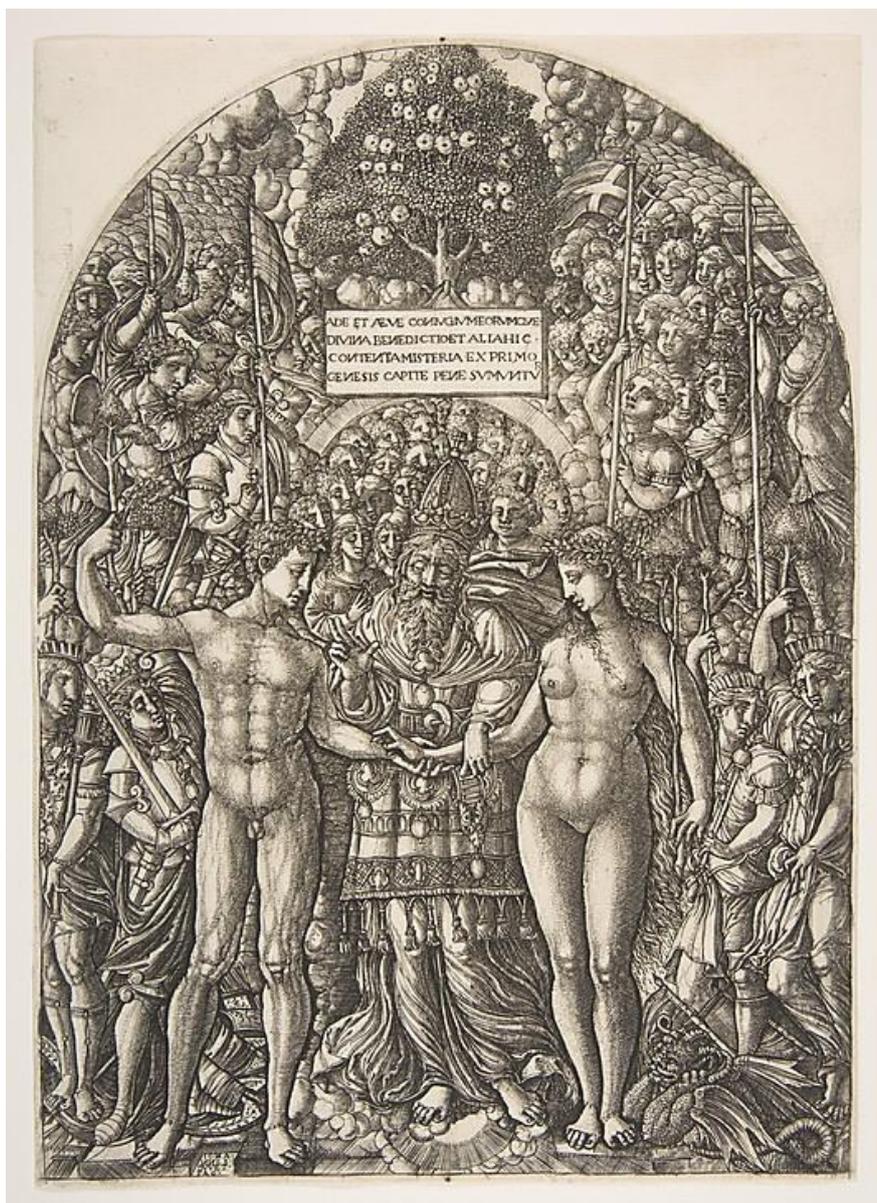
A. Birckmann: Po páde (triumf smrti, 16.st.)

E. Kieser podľa H. Holbeina: Po páde (triumf smrti, Icones Mortis Sexaginta Imaginibus, 16.-17.st.)

B. Beham: Adam a Eva so štyrmi deťmi stojí pred smrťou (triumf smrti, drevoryt zo spisu Patriarchovia Starého zákona, 16.st.)

J. Duvet: Manželstvo Adama a Evy (rytina, 1485-1561)

L. van Leyden: Prvý zákaz (rytina, 1529)

L. van Leyden: Adam a Eva (rytina, 1510)

L. van Leyden: Adam a Eva nariekajú nad mŕtvym Ábelom (rytina, 1529)

C. Robetta: Adam a Eva so svojimi deťmi (rytina, 1495-1500)

J. Sadeler I. podľa M. de Vos: Pohreb Adama (16.st.)

J. de Backer: Manželstvo Adama a Evy (16.st.)

M. de Vos: Adam a Eva po vyhnaní z raja (1583)

P. Lastman: Nárek nad Ábelom (1624)

J.-B. Santerre: Adam a Eva alebo vojvoda Philippe Duc D'Orleans a jeho pani, Madeleine de la Vieuville, Madame de Parabere (1716)

M. Burgess podľa J. B. Medina: Eva vypráva svoj sen Adamovi (ilustrácia k Miltonovmu Stratenému raju, 1688)

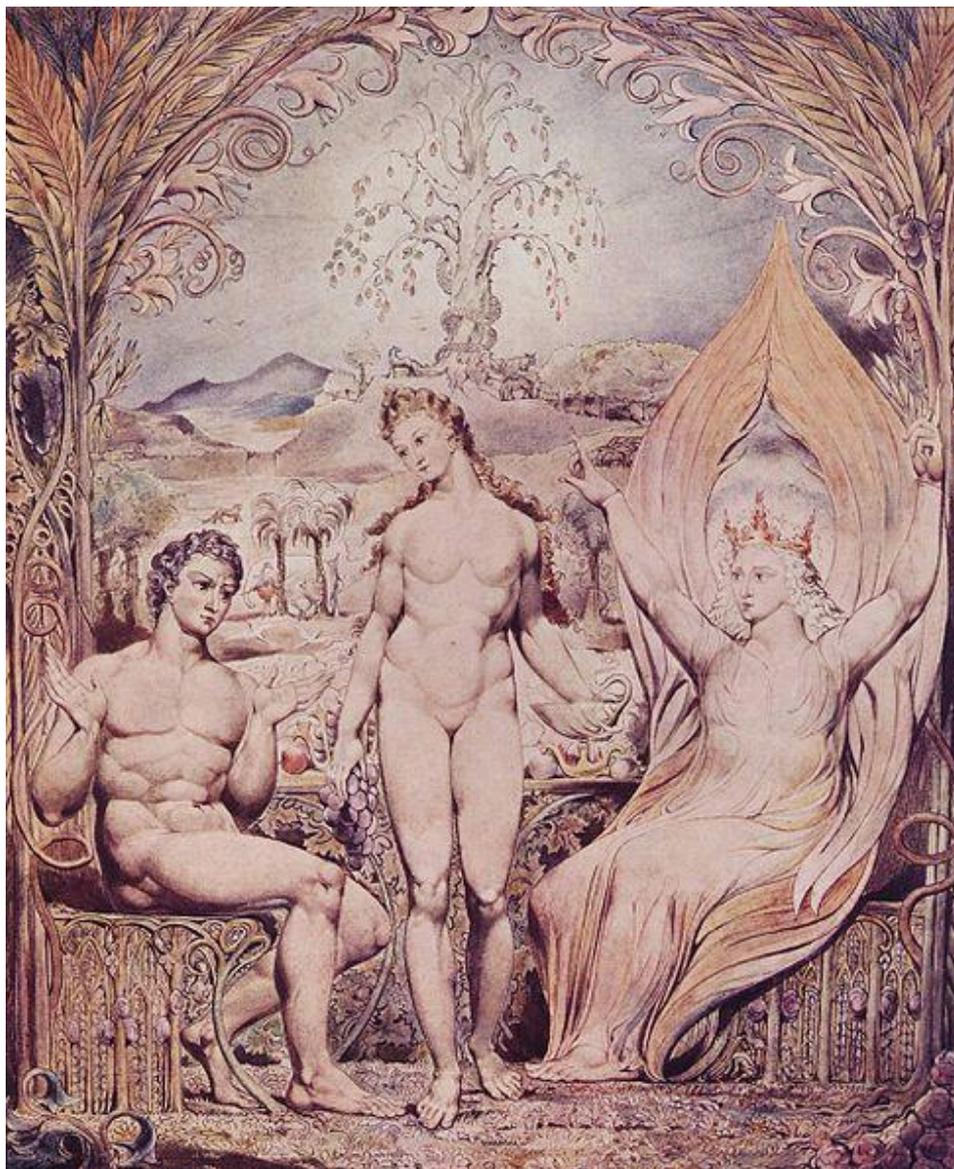

J. F. de Troy: Adam a Eva (1718)

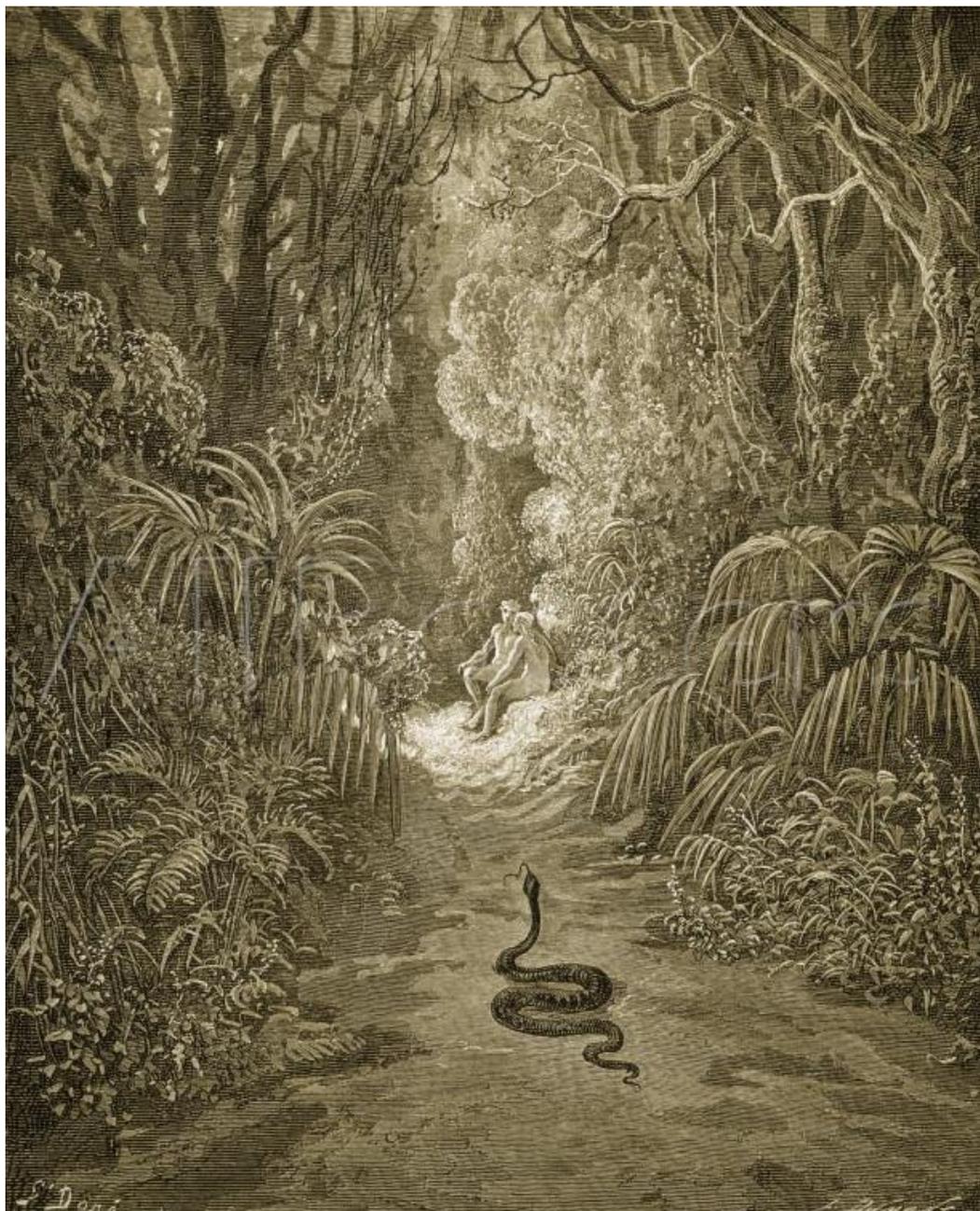
M. Burgess podľa J. B. Medina: Triumf Satana a súd nad Adamom a Evou (ilustrácia k Miltonovmu Stratenému raju, 1688)

M. Burgess podľa J. B. Medina: Adam narieka nad stratou svojej nesmrteľnosti (ilustrácia k Miltonovmu Stratenému raju, 17.st.)

W. Blake: Archanjel Rafael s Adamom a Evou (podľa J. Miltona: Stratený raj, 1808)

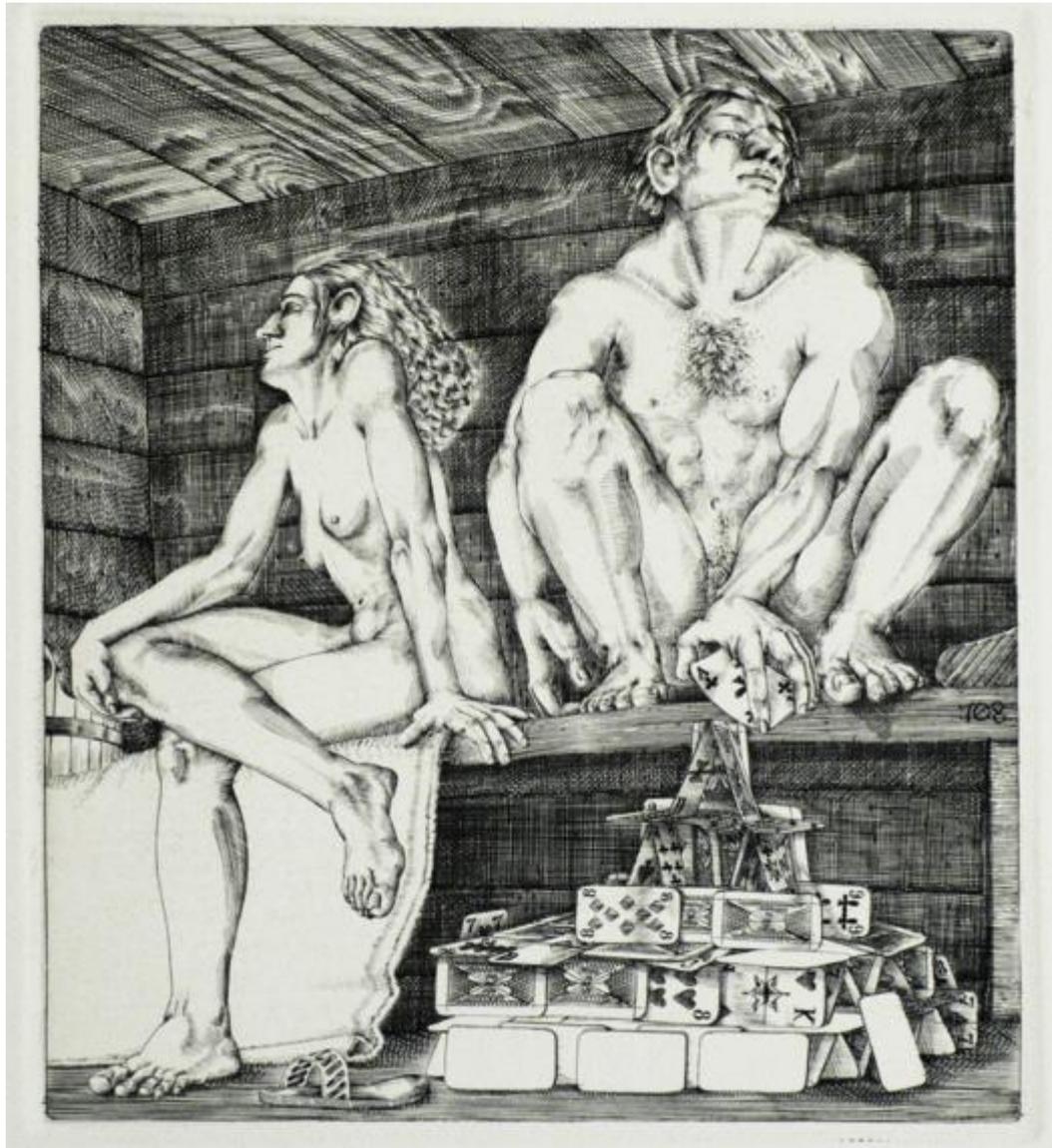

G. Doré: Satan ako had vstupuje do raja (drevoryt z Miltonovho Strateného raja, 1866)

J. Jakoby: Adam a Eva (1970)

A. Zettl: Adam a Eva (medirytina, 1978)

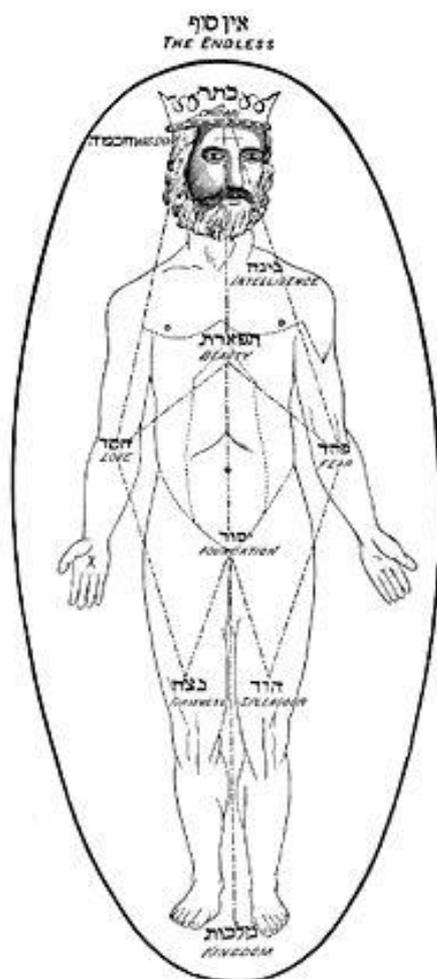
Adam Kadmon - hebr. אדם קדמון / adam kadmon

www: podľa *Kabaly* pôvodný či prvotný človek, ani muž, ani žena; Adam Kadmon je bližší božstvu ako biblický *Adam* stvorený z prachu; pozri *arianizmus*

www: v ezoterike predstavuje pojem Adam Kadmon dokonalé telo človeka s Božou DNA; podľa týchto spirituálnych teórií Boh pri jeho stvorení extrahoval svoju energiu a zo svojej energetickej matrice pristúpil k vytvoreniu prvého človeka; keď bol Adam vykázaný zo záhrady *Eden*, bolo jeho telo rozdelené do 12 dimenzií; jednou je krajina, miesto, kde sa telo nachádza, existuje však aj astrálne telo, ľahké telo, posvätné geometrické telo v rôznych rozmeroch a d'; pozri *Abraxas*

www: v *Kabale* je Adam Kadmon fázou znamenajúca prvého človeka; najstarším rabínskym zdrojom používa termín „Adam ha-Kadmoni“ v ktorom nie je definovaný ako Prvý (hebr. Ha-Rišon), ale ako „Ha-Kadmoni“ – „originál“; v *luristánskej kabale* získava Adam Kadmon postavenie zodpovedajúce postaveniu tvorivého božstva *Puruša* v *Upanišádach*, ktoré označuje antropomorfné poňatie samotného *vesmíru* (porovnaj *kozmickej človek*); v tomto variante mytologickej kozmogénézy je „Adam duše“ opisovaný ako prvotná duša, ktorá obsahovala všetky ľudské duše; Adam Kadmon je porovnateľný v *Anthroposom* v *gnosticizme* a *manicheizme*; existuje aj koncept filozofie „*Victa' as sufis*“, ktorá nazýva Adama Kadmona „Dokonalým a Úplným človekom“ - v arabčine الإنسان الكامل

https://en.wikipedia.org/wiki/Adam_Kadmon

Ch. D. Ginsburg: diagram Adama Kadmona znázorňujúceho božské atribúty Sefirot

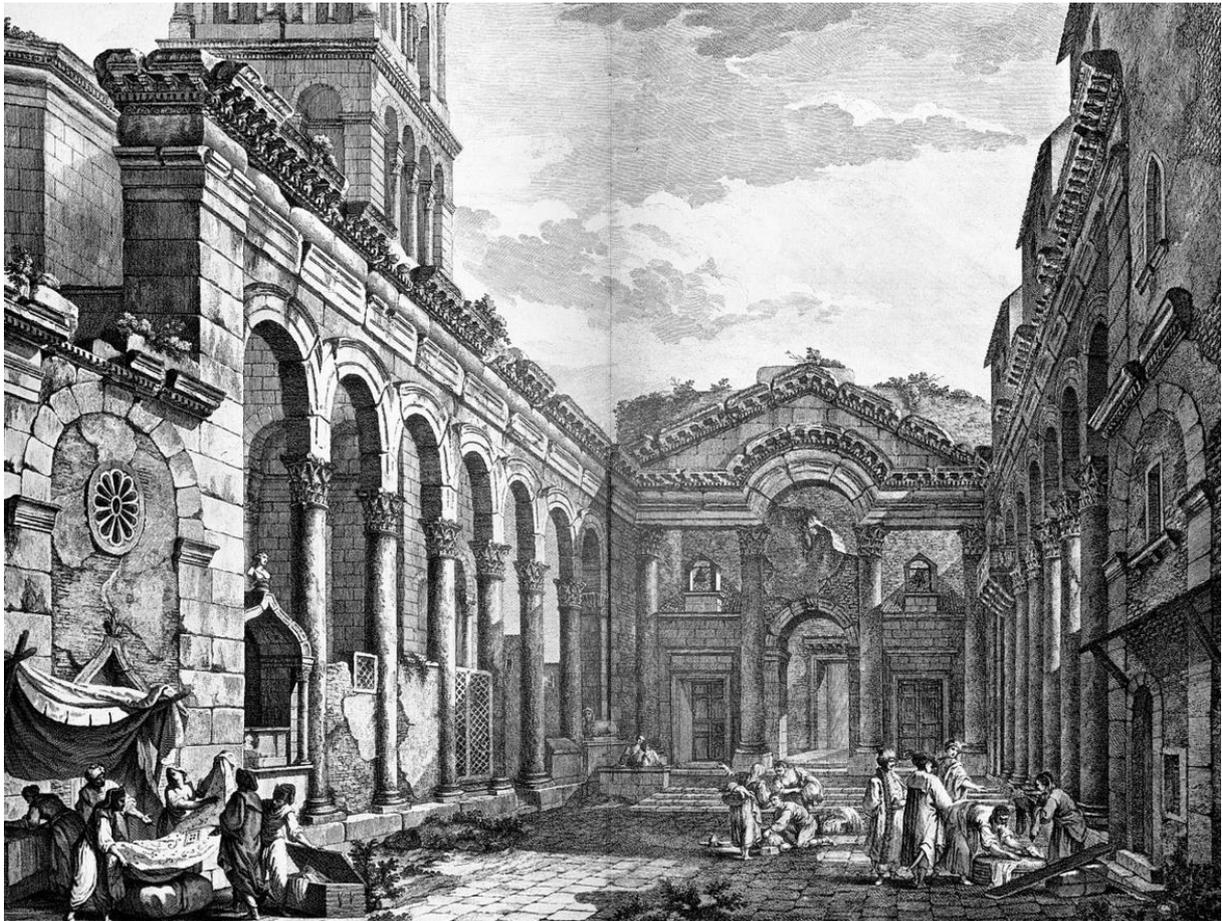
Adam Nicolas-Sébastien - (†1778); francúzsky sochár pracujúci v *neoklasicistickom* štýle; jeho socha Prometeus považovaná za jedno z majstrovských diel sochárstva 18.st.; pozri *francúzski sochári 19.st.*

N.-S. Adam: Prometheus (1762)

Adam Robert - (†1792); škótsky neoklasicistický architekt, návrhár interiérov a návrhár nábytku, syn Williama Adama (1748); v roku 1754 odišiel do Ríma, strávil takmer päť rokov na európskom kontinente študovať architektúru u Charles-Louis Clérisseau a G. B. Piranesi; po návrate do Británie založil praxi v Londýne, kde bol spojený so svojím mladším bratom Jamesom; tu on vyvinul vlastný štýl (adamovský štýl; pozri *Adam-style*); bol vodcom prvej fázy klasického obrodzenia v Anglicku a Škótsku, zhruba od roku 1760 až do svojej smrti; ovplyvnil vývoj západnej architektúry, a to ako v Európe a Severnej Amerike; zastával funkciu architekta kráľovských dielni od 1761 do 1769

https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Adam

R. Adam: Pohľad na peristyl - z námestia s vchodom do Dioklecianovho paláca - (rytina, 1764)

adamas - zo starogréč. *αδαμας/adamas* – „nezrušiteľný, nepremožiteľný“

www: historický termín pre *diamant*

Adamas

adamiti - kresťanská sekta hlásajúca spoločné vlastníctvo majetku aj žien; pozri *chlystovia*, *chrámová prostitúcia*; *kresťanské rády*, *kacirstvo*, *heréza*, *kacirstvo*

Lexikón náboženských hnutí, sekt: 1.súhrnné označenie pre (napospol *gnostických*) sekt, ktoré sa vyskytovali už od 2.st. v celej Európe a severnej Afrike; ich členovia odmietali *manželstvo* a oddávali sa promiskuite; hlásali návrat k stavu pôvodnej nevinnosti, v ktorej sa nachádzali *Adam* a *Eva*; preto sa bežne zúčastňovali svojich zhromaždení nahí (pozri *nahota*); porovnaj *chlystovia*

2.sekta založená roku 1418 vo východných *Čechách* francúzskym kazateľom Rohanom, ktorý prijal meno Adam (členovia tejto sekty nazývaní po svojom vodcovi *rohani*); hlásali spoločné vlastníctvo majetku aj žien; Rohan aj jeho stúpenci boli upálení

3.sekta radikálneho *husitského* krídla *táboritov*; u jej zrodu stál Mikuláš Biskupec z Pelhřimova a Peter Kaniš; táto sekta vychádzala z učenia *albigénskych* a *beghardov* a hlásala návrat k životu bez *hriechu*, aký viedol Adam pred vyhnaním z *raja* (návrat k rajskej nevinnosti), k nastoleniu spoločenskej rovnosti a spoločného majetku, zrušenia cirkevnej organizácie a tradičnej formy rodiny; podľa adamitov bol *Kristus* iba jedným z *prorokov* (porovnaj *islam*) a mnohí adamiti tvrdili, že Boh a *diabol* sú iba elementy *dobra* a *zla* v srdci každého človeka; súčasťou adamitskej tradície bol aj náboženský *nudzizmus* (kultová *nahota*)

4.polská sekta pôsobiaca v 15.st.; jej členovia boli nazývaní *fossaryjuszovia*, *fossaryjani* (od slova fosa – „rokľa, jaskyňa“, kde sa zvyčajne schádzali)

www: adamiti alebo adamians boli prívrženci ranokresťanskej sekty, neskôr hlavný kacírsky prúd cirkvi, ktorý prekvital v severnej Afrike v 2.-4.st.; jeho prví prívrženci sa hlásili k pôvodnej nevinnosti získanej od Adama; ich vznik je rôzne vysvetľovaný; niektorí bádatelia ich odvodzujú od gnosticistických skupín; mních Theodoretos z Kyrhu (†457), jeden z posledných významných predstaviteľov antiochijskej teológie 4. a 5.st., ich označil ako nemorálne sekty a tento názor čerpal z učenia *Klemena Alexandrijského*; iní naopak v adamitoch videli pomýlených *askétov*, ktorí sa usilovali odstrániť telesné túžby návratom do jednoduchších spôsobov spolunažívania muža a ženy, ktoré zahrnovalo aj zrušenie inštitúcie *manželstva*; Epifanius (†403) a *Augustín* (†430) spomínajú skupiny adamitov podľa ich názvu a opisujú ich praktiky; adamiti seba podľa ich názorov považovali svoju cirkev za „*Paradiso*“, ktorá bola založená v rokoch *Adama a Evy* a je návratom do stavu pôvodnej *nevinnosti*; preto praktikovali „posvätný *nudzizmus*“, odmietali formu manželstva, ktorá bola *Edenu* cudzia, bola *hriechom* a absolútnym bezprávím; praktiky adamitov sa objavili v Európe niekoľkokrát v neskorších stáročiach; v stredoveku boli doktríny tejto obskúrnej sekty oživené, v 13.st. v Holandsku (*bratia a sestry slobodného ducha*), v *Čechách* 15.st. medzi *táboritmi*, v Nemecku 14.st. v podobe sekty *beghardov*; odnož *beghardov*, *pikardi* žili v *Čechách*, kde obsadili ostrov na rieke Nežárke, založili tu svoju komunitu a praktikovali náboženskú nahotu, voľnú lásku, zrušili manželstvo a individuálne vlastníctvo majetku; Ján Žižka túto sektu takmer vyhubil r. 1421; napriek tomu sa sekta rozšírila po celých *Čechách* a na Morave; krátke oživenie nastalo v *Čechách* a na Morave po r. 1781 po edikte vydanom Jozefom II.; rakúska vláda potlačila posledné zvyšky neoadamitizmu v *Čechách* do r. 1849; v novoveku sa niektoré formy praktík adamitizmu objavujú v Anglicku; aktívna bola anglická sekta v období 1641-1650, ktorá má zrejme svoje korene v bratstve slobodného ducha; Thomas Edwards (†1647), anglický puritánsky kňaz a vplyvný londýnsky kazateľ používal termín adamiti vo svojom monumentálnom diele *Gangraene* (1646); adamiti, rovnako ako iní náboženský radikáli tohto obdobia boli často zobrazovaní ako antinomians

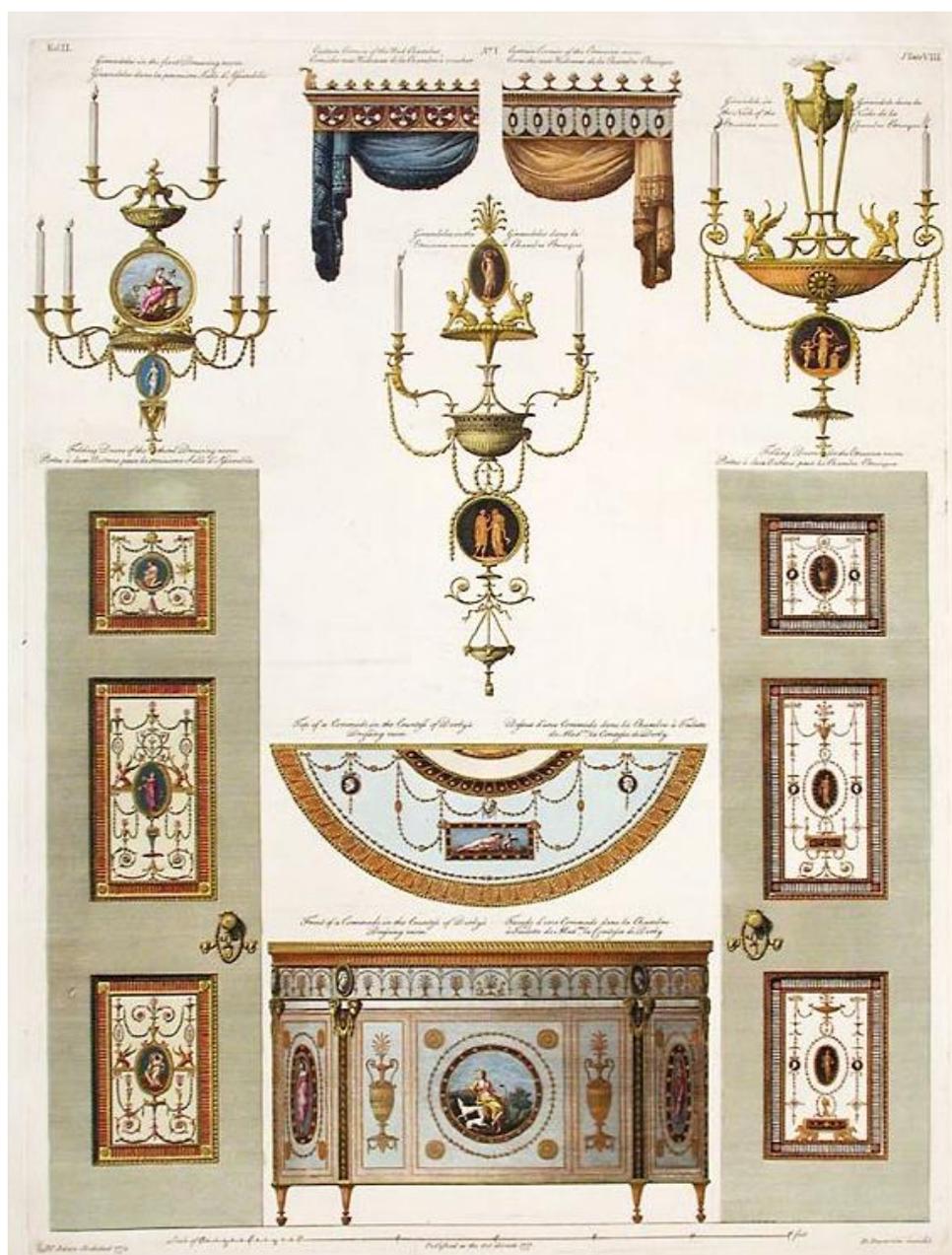
Autor neznámy: Skupina adamitov (stredoveká ilustrácia)

Adamov hrob - hrob Adamov

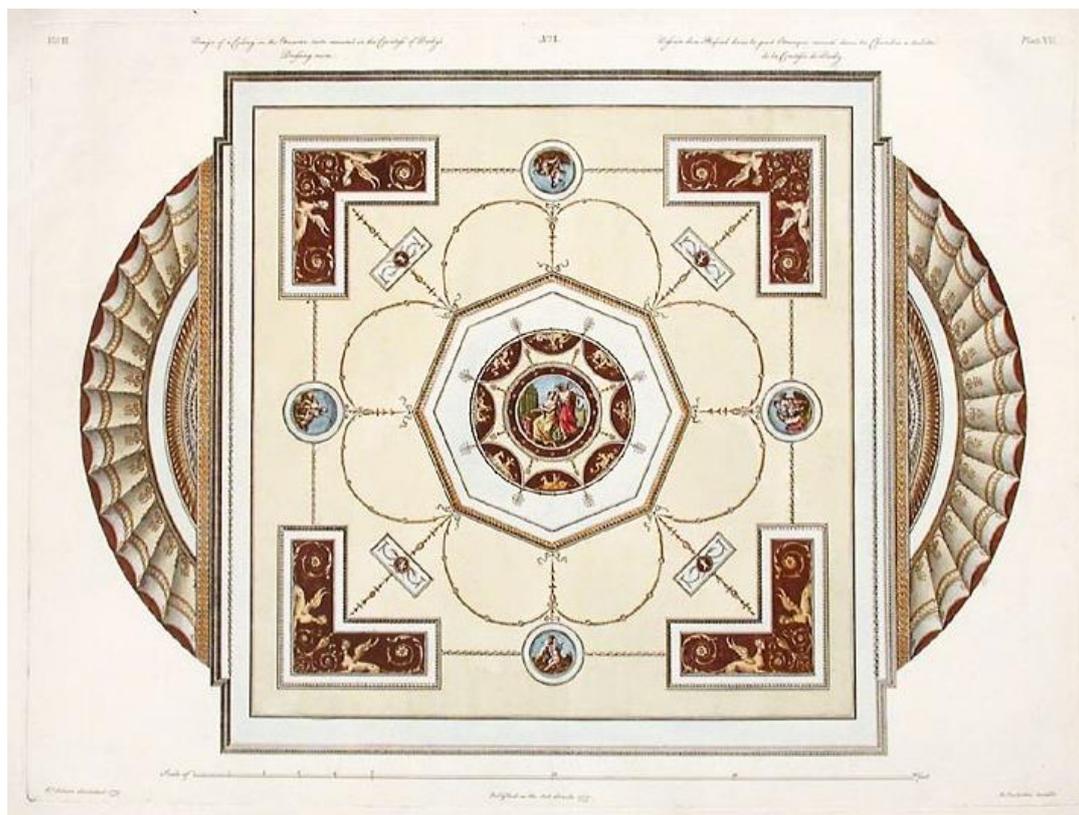
Adam-Style/edem stail - *štýl adamovský*; názov podľa anglickej rodiny architektov Adamovcov; autorom slohu bol *Robert Adam* (†1792); predstavuje v anglickej architektúre fázu *palladinizmu* (skôr *neopalladinizmu*); v klasicistickej architektúre od pol.19.st. charakterizovaný súborom dekoratívnych uzlov, *medailónov* a *giráland*, v nábytkárstve používaním dekoratívnych *urien*; štýl odvodený z *etruského umenia*; pozri *klasicizmus*

- neoklasicistický štýl interiérového dizajnu a architektúry 18.st.; rozpracovaný tromi bratmi Adamovcami, z ktorých *Robert Adam* (1728-1792) a *James Adam* (1732- 1794) boli najviac široko známy; bratia boli prví, ktorí obhajovali integrovaný štýl pre architektúru a interiéry; s steny, stropy, kozuby, nábytok, príslušenstvo, vybavenie a koberce všetky sú navrhnuté ako jediný jednotný systém; obyčajne a mylne známy ako Adams Style, riadnom termíne pre tento štýl architektúry a nábytku je *Style of the Adam Brothers* (Štýl bratrov Adamovcov); Adam-Style našiel svoje miesto od konca 1760 v rezidenciách hornej a strednej triedy v 18.st. v Anglicku, Škótsku, Rusku (kde bol jeho predstaviteľom škótsky architekt *Charles Cameron*) a post - revolučných Spojených štátov amerických (kde bol známy ako *Federal štýl*); štýl bol nahradený okolo roku 1795 štýlom *Regency* a slohom francúzskej ríše; umelci ako *Angelica Kauffman* a *Antonio Zucchi* boli využívaní na maľbu klasických obrazových scén v rámci stanovených *kartuší* do vnútorných stien a stropov; typické pre Adam-style bolo kombinovanie dekoratívnych novogotických prvkov do klasického rámca; tie sú označované ako tzv. „egyptské“ a „etruské“ dizajnové motívy

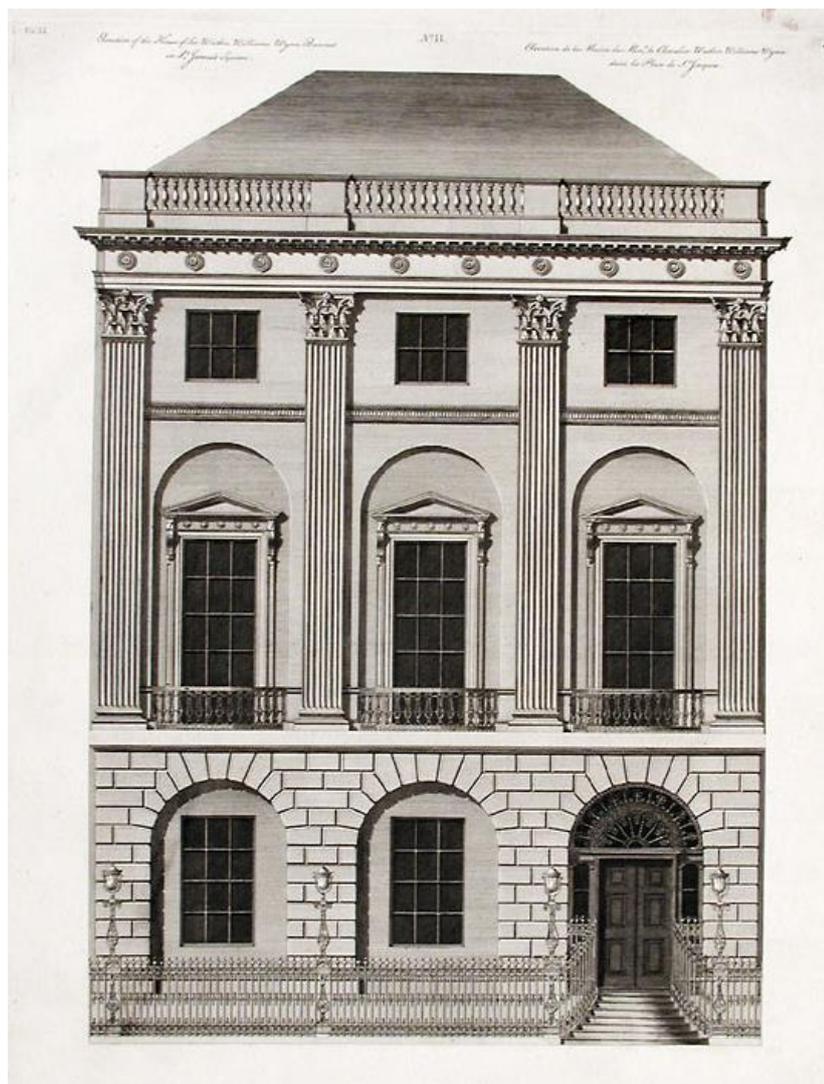
https://en.wikipedia.org/wiki/Adam_style

Dizajn interiéru v Adam-style

Dizajn stropu v Adam-style

Fasáda domu v Adam-style

Knižnica v Adam-style

adamky - pánske plavky v štýle miniaturiázie rozmerov, 60.roky 20.st.; dva spojené trojuholníky; obdobou sú dámske *bikiny*, *monokiny/topless*; pozri *móda*

adamovský štýl - *štýl adamovský*

Adán Morlán Juan - (†1816); španielsky neoklasicistický sochár

http://ca.wikipedia.org/wiki/Juan_Ad%C3%A1n_Morl%C3%A1n

J. Adán Morlán: Priamos a Hektor (1760-1800)

Adap/Adapa - *Oannes*

Adauctus - kresťanský mučeník; pozri *Felix a Adauctus, kresťanskí svätci*

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Adaucus (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Felix a Adaucus (Norimberská kronika, 1493)

adaxiálny - privrátený k *ose*; pozri *abaxiálny*

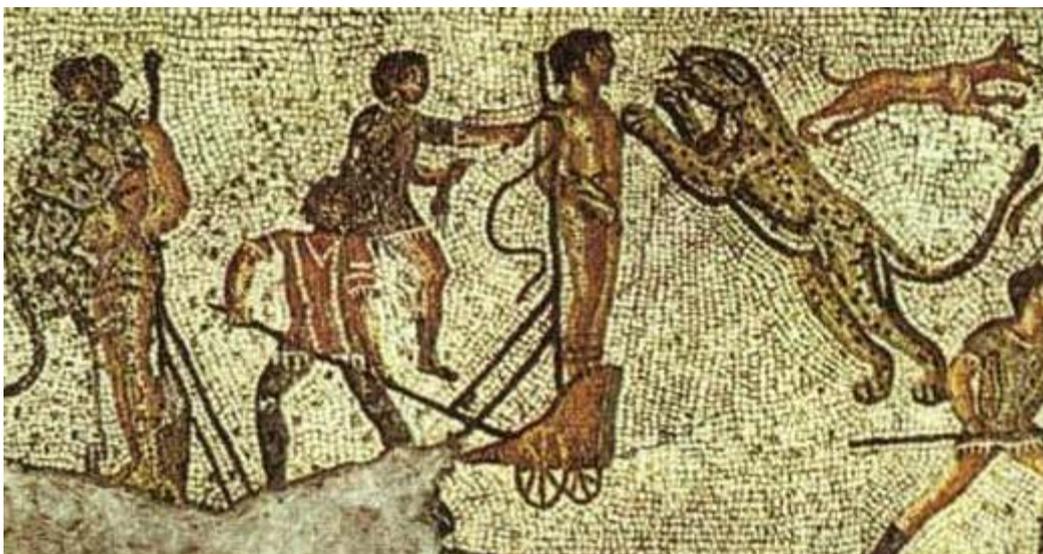
ad bestias - lat. – „k šelmám“

Beliana: spôsob *popravy*; na zápas so šelmami, na roztrhanie dravcami sa v Ríme v období cisárstva odsudzovali ťažkí zločinci, otroci, zajatci, kresťania apod.; pozri *trest smrti*, *Androkles*, *Januáriuš*, *Tekla*, *Eufémia*, *Ignác Antiochijský*, *Marciana*

https://en.wikipedia.org/wiki/Damnatio_ad_bestias

Panter požiera odsúdenca (rímska dlážková mozaika, 3.st.)

Popravy v cirku (rímska mozaika, Villa Dar Buc Ammer, 200)

Popravy v cirku (rímska mozaika, Villa Dar Buc Ammer)

Medveď požieva odsúdenca (rímska dlážková mozaika)

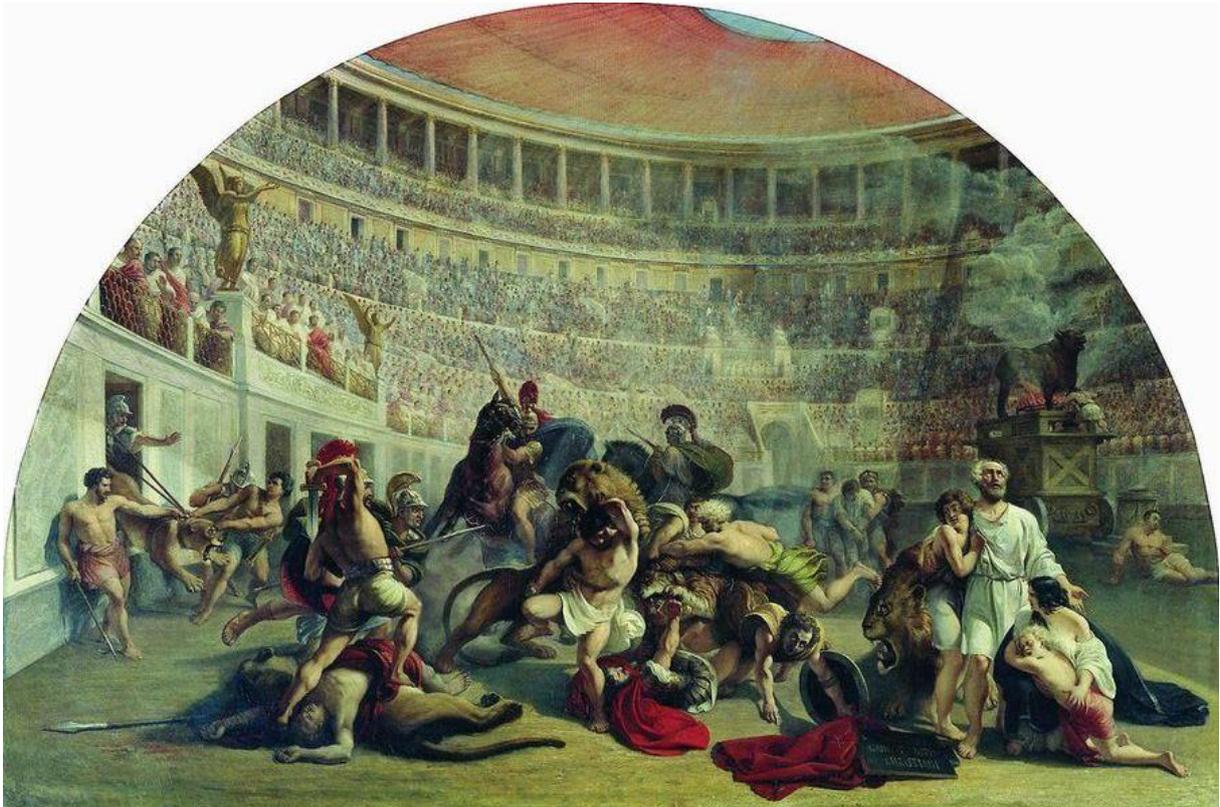
Martýrium Marciany z Mauretánie (miniatura z 15.st.)

Martýrium Ignáca Antiochijského (Menologium Basila II , 1000)

G. Doré: Kresťanskí mučeníci (1855)

A. T. Markov: Eustach Placidus v Koloseu (1836)

Adéla - Baleka: pútnička z 9.st.; patrónka *pútnictva*; pozri *kresťanskí svätci*; *patrón sv. Adelfus* - pozri *kresťanskí svätci*

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8876255433/in/photostream/>

adenská kultúra - *indiánska* kultúra v Ohio z 1 000-300 pr.Kr.; prví stavitelia *mohýl*
aditívna kompozícia - z lat. *adition* – „dodatok, doplňujúci“

-*kompozícia* založená na priradovaní tvarových prvkov; typická pre *insitné umenie*; totožná s *kompozíciou parataktickou* (?); pozri *nová vecnosť*

aditívne miešanie farieb - z lat. *adition* – „doplňujúci“

-tzv. *sčítavanie*, pri ktorom výsledná farba je vždy svetlejšia; v prípade farebných svetiel pri miešaní vznikajú opäť *farby čisté* a nelomené, v prípade farebných *pigmentov* nastáva strata čistoty *farebného tónu* a vznikajú *farby lomené*

Smith: pokiaľ svetelné farby získané rozložením bieleho svetla opäť zložíme, vytvoríme opäť biele svetlo (pozri *farebné zložky bieleho svetla*); tomuto postupu sa hovorí *aditívne* (sčítacie) miešanie farieb (tiež používaný termín *aditívne skladanie*); je umožnené vďaka sietnici ľudského oka, ktorá má tri rôzne receptory citlivé na svetlo (reagujú buď na modrú, zelenú alebo červenú farbu); pri *aditívnom* miešaní farebných svetiel je výsledná farba vždy svetlejšia; pri miešaní farebných pigmentov (*subtraktívne miešanie farieb*) je výsledkom zníženie množstva odrážaného sveta a tým prenášaného do oka pozorovateľa > výsledná farba je tmavšia a menej čistá t.j. viac lomená; pozri *primárne farby svetelné*, *sekundárne farby svetelné*; *farby komplementárne/doplňkové farby*, *farba pigmentu*

aditívny - z lat. *adition* – „doplňujúci“

-založený na priradovaní, sčítaní, pridávaní, skladaní; pozri *parataktická kompozícia*

Dudák: *románsky sloh* (architektonická kompozícia), *gotický sloh* (poklasistické obdobie: linearizácia tektonického systému)

adjustácia - z lat. ad – „k“; iustatio – „uvedenie (prístroja) do správneho stavu“

-v užšom význame záverečná príprava *diela* pre výstavné účely: *paspartovanie* a pod.; pozri *galéria*; *materrasso*

ad kalendas Graecas/grekas - doslovne - „na grécke kalendy“ (v zmysle: nikdy)

-*kalendy* boli prvým dňom každého mesiaca *rímskeho kalendára*; keďže Gréci vo svojom kalendári kalendy nemali, znamenali tieto slová to isté ako nikdy; pozri *grécky kalendár*

„ad maiorem Dei gloriam“ - lat. – „na väčšiu slávu Božiu“; skratka A.M.D.G.; pozri *jezuiti*

Admetos - gréc. Ἀδμητος/Admetos – „Neskrotný“; lat. Admetus

-v *gréckej mytológii* kráľ Fereta v Thesálii, manžel *Alkestis*, známej z príbehov o *Héraklovi*; pozri *grécka mytológia*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Admeto_\(mitologia\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Admeto_(mitologia))